

ისაულოდით ჩამომდგარი კრიზისი, იმით წახვეტიწამოხვეტიდა, რომელსაც სხვის დაუხმარებელი ამ ვაჭარბრუნების ბრძოლა არ შეუძლია. ისინი დარჩნენ ბრძოლაში, რომლებიც ბრძოლას გაუმარჯობდნენ და კრიზისს გადაიტანდნენ. ეს ცხატუეუბადესია, ხელშეუხებელი კემპარტება ვაჭრობის ტოვის დაკვის სფეროში და სხვ.

მადნების მებატრონები და მწარმოებლები იმ უსაფუძვლო ფიქრით თავს ნუ შეიწუხებენ, ვითომ გარემოება თავის-თავად გამოკეთდება. შეიძლება კრიზისის გამო მადნების გეოგრაფიის და ამან ფსი ასწავლება, მაგრამ ნუ იფიქრებთ, რომ ეს ხანგრძლივი იქნეს. აწვეს დაკემაკე უკან დასდევს. გარემოების გამოკეთების ოდენით, უმოკვდით, უკლოდინარობაა. ეს მესამე ხანა—კრიზისი შავიქვის მებატრონებს და მწარმოებლებს გადაჭრილ კიბებს აძლევს. შეგიძლიან ამე, კრიზისი ჩამომიციოლო და შერს საქონელს მოუარო, თუ არაო. ეს კიბივანაძალიდგია, ძალს გვატანს და უნდა გადაწოდეს. და უნდა გადაწოდეს ურეტკობის სასარგებლოდ. ამ კიბის სასარგებლოდ გადაწყვეტა ამხანაგობის შედგენას შეუძლია, ამ ამხანაგობის ხელში გაშლილ საქონლის თავის მოყვას. სხვა გზით არსით ხსნა არ არის. კოო, მეტყვის მკითხველი ამ შედეგ ამხანაგობები და კრიზისი კი ვაჭარსაც ვაჭარილეთო, აი პასუხი.

იმას ნუ დავიწყებთ, რომ ვაჭრობაზედ, ვიწრო ინდივიდუალური საქმიანობა გვაქვს მსჯელობა. ეს საქმიანობა ინტერესების შიგლია; ამისთვის მოამქმედ პირიც თავის შიგლი-ისარ პოლიტიკას და ხერხს, საკუთარ ინტერესს ანდომებს, ბევრი მოხიბვლას, ბევრი ჩიჯიბოს. სხვა ანგარიში აღარაფერი იქვს, ამის შიგლი ყოფილია და ბუნდები იქნებაო; ჩვენ ვიგებთ მათ თავისუფლებას, ძმურ განწყობილებას და ურთიერთობაშიაო. ესლი არის ჩვენი საქმიანობა, რომ დაუხმარებელი ყოველ დღე ამ ხანგრძლივ მდგომარეობას; ამიტომ საჭიროა მხოლოდ ვიწრომით კარგისთვის და ეკონომიკური გრძობის მიხედვით მორალური, აღტრების მტერი გრძობა, რომელიც კოტა-ოდეხად ყოველ ადამიანშია, უნდა განვიფიქროთ და ვაგარჯიშოთ; მაგრამ რად მინდა ლაპარაკი მომავალ, ჩემთვის წარმოუდგენელ მდგომარეობაზედ—ო, სამართლიანად გოდებს იგივე მარკს სტრანინი; ამ ჩემზედ არის ლაპარაკი, მხოლოდ ჩემზედ და ჩემისთანაზედ; რას დასწავლევ მომავალს, სრულს მკვლევებს, რომელიც ამ უნდა დაიბანოს და თუ დაიბანა, ის ამე არ ვიქნები და კიდევ უარესი არის, რომ არც შეიძლება დაიბანოს მაგისთანა ხშირად არსება, რადგანაც ეს მხოლოდ ჩვენი იდეალია და ეს ხომ ნამდვილია; რომ არის დროს იდეალი სრულს სასესობით არ განსორკივდება. მე-კი, რომელიც დღეს ვიტარებთ და რომელსაც ხელს, დღის მადლით, ბოლო მომვლება, რომელსაც არც გვიფიქრება, არც ნიჭი არა მქვს მომავალი იდეალური ქმნილებისა და რომელიც სრულიადაც არა ვფიქრობ დავუხმარებდ, ვახოლოდ სამართალს, საშუალებას ბუნდების

დღე ვიტყვი, რომ ის ამხანაგობები, რომლებიც სხვის კლთას ქვეშ შეეფარებენ, იმ მოსახრებით რომ იქნება თავს ვუშელოდ, ეს შემთხვევა სასაცილოა—სიბრძნავა. აი რისთვის: ეს ცხალი, ვიცე ამით კლთას თავზე აფარებს, ამას მოითხოვდა მისი საკუთარი ინტერესები და არა მამაშვილური გულ-შემატყობობა. ვთქვით, კლთა გადაფარა და ამით გარეშე მხეცებისაგან დაიფარა, მაგრამ თითონ რაღა ნაკლები მხეცია, რომ საითითად, ნელ-ნელა ვარისავეთ უტყვის და არბინანდ შემიტყვევებ; არა, სანამ მებატრონიანდ თავისი საქონლის ბატონობა არ დაუბრუნდება, თითონ არ განდება ბატონი საქონლისა, როგორც ჩვენში, ისე სახელგა-გარეთაც, მანამდე ის საქმიანობს და სხვა სარგებლობს.

(დასარული იქნება).

რუსეთის მხრება.

ოღვის გავრცელების სიტყვით, ოღის სამისწოლო ოქვის მხრებულს, სოლსკის, შეუღდენია პროექტი, რომლითაც განზრახული ოღისში საქალებო უნიფიცირების დაარსება.

სავაჭრო და სამრეწველო განხეთქილი სიტყვით რუსეთში ამ ექვად 32,916 ვერსი რუსის გზა, რომელიდან 21,715 ვერსი უკვე ხახინას ეკუთვნის. ესლიან კეოდება 12,880 ვერსი; ასე რომ სულ 45,750 ვერსი იქნება.

საგერბო გარდასახლის ახალს პროექტს სახელმწიფო საბუი ამ თვეში განიხილავს.

გარდაიცვალა რუსეთში კარვად ცნობილი საზოგადო მოღვაწე-ქალ სასკალო. განვიცნებულმა მეტად ბევ

ცხოვრებისთვის; მე მივინ ჩემზედ ცხოვრება, ჩემ გაკვირებას უშველოთ რამე, ამ ცხოვრებაზედ იფიქროთ და არა მომავალ, ხშირად მდგომარეობაზედ. ეს კაცობრიობის გამოთვლენებზედ დასები ერთი სცილობს „მუშა-ქვად“ (des-livres salarie), გადამაქციოს, მეორე ძალი-უნებურად მიჩნებს ხელში სა-მუშაოს და მესამე-კი ოცნების სფეროში გადაყვება; თუ არც ერთი მათგანი არ ეამყოფილებს ჩვენს მუშაობას, დავიწყებია მხოლოდ ის, რომ დავენებთ თავი იდეების ძებნას, ამას ამბობს დიდი ხანი ერთი დარბაისელი მწერალი, რომის თხზულებაც დღეს უფრო მომეტებული გატაცებით და ინტერესით იკითხება, როგორც ა სწერს ერთი ამავეთი ურნანლიში).

ამ დასებიდან სებასტიან ფორის ახალი სისტემა, ჩემის აზრით, უფრო მესამეს, ე. ო. ჰუმანური იდეების ეთანხმება; მხოლოდ განსხვავება ის არის, რომ სებასტიან ფორის თავისი იდეალი ჩვენთვის დღეს წარმოადგენელი მდგომარეობა, ადვილი ასახილებელია და განსახორციელებელი ჰგონია.

წარმოიდგინეთ, ამბობს სებასტიან ფორის თავისი თვისი თხზულებაში, რომ ორი კაცი იმყოფება ერთ და

რი იზრამო საქლებო უშალოესის სასწავლოლის დაწესებისთვის რუსეთში. რუსეთის ყველა დიდ ქალაქში დასწესებული სკოლის მოსახსენებლად პანაშვილები იქნა გარდახდილი.

ნარკვევა

(ქუზრან-გაუტყობიდან).

გან. ნოვ. ვრემ. ამბობს: სტამბულისა და მის თანამდებარე უფლად დემოკრატიათ ბულგარია რუსეთისათვის ვარაუტის გარდაქმნით და ამხანაგობა სივრცის გამოტყობით, ხოლო სომეხებს ჰყოთ გარდაქმნის ისტორია თავისი საწვავლებლის საშუალებით. ამ საწვავლებლებში მოწვევებს ასწავლიან გასაცარის ისტორიას, ისტორიას, რომელიც მოთხრობილია, ვითომც მთელი მტრე ახია (!) ოღისსაც სომეხებს ეკუთვნის, ამ ისტორიაში მოთხრობილია სომეხის გამოხილული მგული რა სახანაურს უწევდნენ მთელს საქართველოს, რომელსაც თუ მისარჩული სომეხები არა ჰყოლდნენ, დღე-მეორე რიდიმ ადგა მიფილდდა ოსმალთაგან. ეს პაშა ყოფილი, როდესაც სომეხებს დაეფარაუხა სახანოთ, ოსმალთა და ჩრებუთა ბრძოლს შემსესიდან უშაბლი საქართველო, რომელიც ბოლის მადლი იყო ტოლისში სახლებისა და ადგილმამულების შესყიდეთ და შევანგობით.

თუ ყველა საწვავებს სომეხის სასწავლებლებში ასეთის სისწორით და სიმართლით ასწავლიან, როგორც ისტორიას, თანამად უნდა ითქვას, რომ სომეხების ახალ-თაობა საგანგებო სწავლით ილიქურება სამშობლოსათვის სისიქედლოდ.

შსსომეთის წარული აზრები.

გან. რუს. ინვალდე-ს მოჭყავს საუკუნოების ცნობა შესახებ გეგმანაისა და საფრანგეთის ჯარისა; გერმანიას ჯარის-კაცი უფრო მჯანის ჰგეპულებსა, ვიდრე საფრანგეთის ჯარისკაცი, მაგრამ ეს უკანანგებო სამაგა

იმევე ზალონი; ერთს მათგანს უნდა ყოფილი უსათუოდ, რომ კარი დაკეტილი იყოსო, მეორეს-კი წინააღმდეგ ვადგენიებთ უნდა, რომ ეს კარი გაღებული იყოსო, ამხანაგობა მდგომარეობაში ამ ორი კაცის შერიგება ნამეტანი საწელი იქნებოდა, რომ ამ დროს მისევე კაცი არ გამოიღობილყო, რომელიც ამ ორი მოჩხუბარის მორიგების სცილობს რამე საშუალებით და ამ ასე უნებნა მოწინააღმდეგებში „ბატონებს, რას აკლავთ ერთ მეორეს თავს, ჩემ მოვავს ხერხებს ისე, რომ კარი არც დაკეტილი იყოს და არც გაღებული; ან ერთსა და იმევე დროს დაკეტილი იყოს და გაღებულიც“. ამ საზოგადან ადვილად მიხედვით, რომ ერთი რეაქციონერია, რომელსაც უნდა უთუოდ აწუქო წეს-სიძლიერება დაიცივს, ავტორიტეტი გააფიქროს; მეორე—ანარხისტია სრული მოწინააღმდეგე და მესამე—შუა კაცი, რომელსაც უნდა „მწოდებ“ შესწავს და არც „შამფური დასწავს“—სოციალისტი. ამ შედარებით, რომელიც მე, კოტა არ იყოს, აქ დავამხანგებ, ადვილად გეხატებათ სახეში მონადელო სამი დასის ერთმანერთ შორის დამოკიდებულება. ესლი შევეუფლებთ თვით მის ხალთხულების სინაარსს.

რადწინიმე წელიწადი მას აქეთ, რაც გამეტამ უშობრად და დინჯად წარმოისქვია, რომ „სოციალური საზოგადოების ჩვენში“, მაგრამ

როდ მარდა და გუფიფიცია. რაც შეესება მათს შესახებ, საფრანგეთში უფრო კარგად ინახება ჯარის-კაცებს, ვიდრე გერმანიაში. იფანგება უფრო მეტს ზრუნვან, რომ ჯარის კაცი შეიერ არ წყადეს მანერებზედ და როგა დაბრუნებას ამას-სწავლიან, მისად დახველსაქმდება. იფანგების არტლეარია უფრო მამანა და ხელაუწრად განსწობამა, ვიდრე გერმანელებისა. იფანგების ამის დროს არ ურადებან მტრების ტყეას. ხოლო გერმანელები კი უფროდ დანისსაუბას სმარობენ, რაც შედეგად გარე საფარა იშოვონ. დღეს ურადლებს აქევენ გერმანიაში ზღვრევე მუშეულ ჯარს; ისინი მისდევენ მოწინააღმდეგე განიერის ნაბიჯით, მგდრო რავით. გერმანიას ჯარის ერთს საყვემდელობე თვისებას შედეგის სიმეფიავე, სიწინარე, რასაც საფრანგეთის ჯარი მოკლებულია. ამისთანავე გერმანელები თვითოველად თთავის სოლას უფრო ამყოთანებენ, ვიდრე ურეუად თთავის სოლას. გერმანელა ჯარის-კაცი უფრო განხედას ნაბიჯს სვამს, ვიდრე იფანგის, ხოლო ეს უკანანგებო უფრო სწრაფად დადის, ვიდრე მარტად. გერმანიას ჯარი მე ხაერობას ნელის ნაბიჯით იწვევს, ისეებებენ შუა გზაზედ, მერე ნაბიჯს უმატებენ და სიმეფიავით მიადანაშორ

ადგალებს. საფრანგეთის ჯარი არ რაგად მიდის მე ხაერობას დროს და სიდედალებს, რომ რაგა და რაგს შუა მისმიდა იყოს და რაგისა, მათა ჰგეგმა თავისუფლად ამუშაოს. ცხეთოსანს ჯარი საფრანგეთის სულონა, ხოლო, როგორც შეგანა მეომარმა—გერმანელებს საუკეთესოა აჩაან. მანერების დროს გერმანელებს ორი ჰქავსკატე ქტანდათ, იფანგებს ერთი. გერმანელები გულოსაგებას იდელებს დროს იფანგებზედ ნახლებად ხმარობანენ. რაც შეესება წეს-რავის დავკის, გერმანიას ჯარი საზგადლობას ამ შემოსევასა. გერმანელა ოფიცერი მე-შაის, სწამს და იმისზე წეს-რავზედ.

ესლი ერთ დრო მლიერ შეიცავდა ჩვენს დროში არ მოიძებნება ისეთი უფიცი, ისეთი საზოგადო მოხელე ეხლანდელ სახელმწიფოებში, რომელიც თუ საქმით არა, სიტყვით მაიც კოტად-თუ ბევრად არ ეხებოდეს დიდად სავანს; ეხლანდელი საზოგადოების მოთავე, მოსამსახურე, ყოველიც ლონისძებთ სცილობს თავისი მოქმედება, მოღვაწეობა ამ ცნობილს სავანზედ და მამარას; ყველა სცილობს რამე ახალი საშუალება უფრო სწრაფი და უკეთესი გამოიგონოს ეხლანდელი სოციალური სენის განსაუკრებლად. ამიტომ დრო არის ერთი ჩვენს თავს შეეცითობთ: რაში მდგომარეობს ეს სოციალური სავანი; მივტოვოთ განუდ ყოველივე სიტყვის რაბარეუბი და შეძლების-დაგვარად გამოვივივლით დაახლოებული ნამდვილი მდგომარეობა ამ სავანისა.

რაშია საქმიანე ნუ-თუ ზაბარაკი მხოლოდ იმხერად არის, რომ გაუმჯობესდეს ხვედრი, მდგომარეობა მუშების; დამყარდეს, ანუ ხელახალი გადაკეთდეს განწყობილება მუშათა და მათ შატრანთა შორის; დამყარდეს ერთნაირი სისწორე „modus vivendi“ კაპიტალს და მუშებს შუა; ამ ეგებს იმას ვახოვლებობთ, რომ მიეცეს პროლეტარს (ყოველსავე საკუთრების მოკლებულს) უფლება მუშაობისა, როდესაც შეუძლიან მუშაობა და საშუალება

ცხოვრებისა, როდესაც ავად შეიქნება, ან სიხერე მოუწყვეს მოვანობით ისე, რომ არა კვებოდეს ადამიანი სიმშლის გამო, ან და თავს არ ეკლავდეს ყოველსავე საშუალებად იმედლებული; დავავალით კაპიტლისტებს გაუზონ თავის მოგებიდან ნაწილი თავის მუშებს, ურამოლებითაც მას საქმის წარმოება არ შეუძლიან; ამ ეგებს საქმი იმაშია, რომ მიეკეთს სრული თავისუფალი სამაქმელი ას-პარეუნი ყოველ ადამიანს განურჩევლად სქესისა; ან დავებნართო ყოველსავე მოკლებულ მუშებსა და მამონებს, რომლებიც ნებს მისცემენ გვერდი აუხვიონ ბატონებს და მიწის მფლობელებს; რე ეცდებიო, ამბობს ავტორი, მამდინიარად ვაგარიჩო ეს სხვა-და-სხვა აზრი, ავწონ-დავწონო და მოკებნო მათი ღირსება-ნაკლებევენბაო.)

*) მე აქ არ ვგებთ ამ ადგილს, სადა ავტორი სხვა-და-სხვა მწერლების აზრს კრიტიკულად არჩევს და არადევს.

მიდის დროსაც-კი ავი ჩანქრულია და დელები შეგრული აქვს და სხვადა სხვადა, სხვადას უფრესისაგან. ერთი სიტყვით, ის ყოველივეს ოფიცერი—ჯარის-კაცია. საფრანგეთის ჯარში ისე მსტიტად არ ასრულებენ სამსწადრო წეს-რავს. იფანგ ოფიცერს ჰგანაზადე-კი სხვადა ყოველივეს არ დაქვს; რაც შეესება სადამის მიტყვას, ისინი მისდევენ, მაგრამ ისე-კი არა, როგორც გერმანელებს. საფრანგეთმა ჯარის-კაცი უფრო ახლო სვდას ოფიცერთან, ვიდრე გერმანიაში.

უცხოეთი

ინგლისი. „დალიო ხრინიკო“-ს სიტყვით, ინგლისის მთავრობას გარდაწყვეტილი აქვს, რომ, თუ ოსმალეთი დაავიანებს რევოლუციის მოხდენას, მაშინვე გემბლებად ჯარის გადასახმს ოსმალეთის ტერიტორიაზედ. ამბობენ, ინგლისის მთავრობას იტალიისთვის უთხოვინა დანაბრება და იტალიის მთავრობას სრული თანხმობა გამოუცხადებიაო.

ოსმალეთი. იმევე გავრცელების სიტყვით, ოსმალეთის ოფიციალური პრესა ამ შეიღებს ოსმალთ და არწმუნებს, რომ სულთანს მხოლოდ მამაძინათა კეთილდღეობა და მდენიერება სურსო. ვაზრებთ ამგვარის ღაღადის მიუხედავად, ოსმალეთი გამარჯება სულთანის წინააღმდეგ დღით-დღე მუშაობს. შესაძლებელია სულთანის შეტონდეს ხალხის გარბარებას და შესევალოს თავისი აზრი რევოლუციის შესახებ, რაც, უტყველია, უფრო არცე-არცე პროლეტარს მდგომარეობას აღმოსავლეთში.

ფიქრ-მეტი არის ბიძა-შვილი ლი-ფენის გუბერნატორის ნაუფ-ფაშის

ცხოვრებისა, როდესაც ავად შეიქნება, ან სიხერე მოუწყვეს მოვანობით ისე, რომ არა კვებოდეს ადამიანი სიმშლის გამო, ან და თავს არ ეკლავდეს ყოველსავე საშუალებად იმედლებული; დავავალით კაპიტლისტებს გაუზონ თავის მოგებიდან ნაწილი თავის მუშებს, ურამოლებითაც მას საქმის წარმოება არ შეუძლიან; ამ ეგებს საქმი იმაშია, რომ მიეკეთს სრული თავისუფალი სამაქმელი ას-პარეუნი ყოველ ადამიანს განურჩევლად სქესისა; ან დავებნართო ყოველსავე მოკლებულ მუშებსა და მამონებს, რომლებიც ნებს მისცემენ გვერდი აუხვიონ ბატონებს და მიწის მფლობელებს; რე ეცდებიო, ამბობს ავტორი, მამდინიარად ვაგარიჩო ეს სხვა-და-სხვა აზრი, ავწონ-დავწონო და მოკებნო მათი ღირსება-ნაკლებევენბაო.)

(შეგდე იქნება.)

*) L'oeuvre sociale № 5, 6. 1895 წ. *) Autorite on Liberté.

ფრანკო-კუხის, რომელიც იყო დირექტორი ვარეშე საქმეთა სამინისტროსი. ესა იგი დიანიშა რედაქციის კომისარა სომეხთში რედაქციის შემოსაღებად. ფრანკო-კუხთა საგვარეულო ავლავდენ არის ვაღმოსული. მამა ფეტი-ბეისი იყო პირველი გუბერნატორი ლივანისა. უფროსი მამა ფეტი-ბეისი ნევიზ-ბეი იყო მდივანი ოსმალეთის დეპარტამენტურებში. მეორე მამა ფეტი-ბეი ტფილისში ოსმალეთის კონსულად მსახურობდა. ყველა ძმებს ევროპულად განათლება მიუღიათ და სტამბოლში მათ პატივსაცემენ როგორც ქრისტიანნი, ისე მამაინანი. მათ პატივსაცემდა ვარეშე საფრანგეთის დესპანიც სტამბოლში, და საფიქრებელია, რომ ფეტი-ბეი კომისარად მარანგეთის ერჩის კამბონის შემწეობით დიანიშა. რადგანც ფეტი-ბეი როგორც სარწმუნო ნათელი, ისე ერთგვრებით არ ეკუთვნის არც ერთს ოსმალეთის ქვეშევრდომ ერს, ამიტომ საფიქრებელია, მისი მოქმედება სწორედ და სამართლიანი იქნება.

რაც სტამბოლში ამბობება სწორაობებს, სულ 189 სომეხი მოუკლავთ, იმათგან 7 ქალია; დასრულია 30. ევროპელები უნებლად გადარჩენილან.

საზრუნავითი. ლილი შესდვა კომიტეტი, რომელსაც დაევალო პასტერისათვის ძველის დაღება. განსვენებულმა მეცნიერმა პირველად ლილი დაიწყო თავისი შესანიშნავი გამოკვლევანი დუღილის შესახებ. კომიტეტი შესდგება მეცნიერთაგან დაჯერებულმა რეპუტაციის წარმომადგენელთაგან. კომიტეტი ხელის მოწერით ავრთვებს თანხას.

იპაონია. ანა. ვრ. -ს სიტყვით, წელს შესრულდება 25 წელიწადი, რაც იპაონიაში მართლ-მადიდებელთა მისისა დაწყდა. იპაონიაში ახლა 25 ათასი მართლ-მადიდებელია და 34 ეკლესია.

კუხა. მიუხედავად იმისა, რომ ესპანიის მთავრობა არავითარს ლონისძიებას არ ზოგავს კუხის დამშვიდებისათვის, აჯანყებულთა საქმე, ვინაიანთ სიტყვით, ჩინებულად მიიღეს, აჯანყებულთ დიდი იმედი მიეცათ გამარჯვების მას შემდეგ, რაც აფერიკიდან დიდ ნიეთიერსა და ზენიობრივ დამპყრობას უჩვენენ. ამერიკიდან კუხელთ მოუღის ფულიც და იარაღიც; ამას წინად არგენტინიდან ეპირიკი მიაშველეს. შერთებულ უტარების სხვა-და-სხვა ქალაქებში მიტოვებნი უნდვა, რომლებდაც დადგერილები მოახდინეს; რომ კუხა დამოუკიდებელ ქვეყნად იქმნას აღიარებული. მადრიდის განკეთების სიტყვით ზრახვილის მთავრობას განზრახვა აქვს იგივე მოცილალურად მოითხოვოსო.

იბალი. გარდაიცვალა გამოჩენილი იტალიელი პუბლიცისტი, მეცნიერი და პოლიტიკური მოღვაწე რუჯიერი ბონგი. ბონგიმ მეტად ბევრი და ნაყოფიერი შრომა გასწია თავისი სამშობლოსათვის. ჯერ რო-

გორც პროფესორი, ის სთარგმნიდა და ჰხსნიდა ბერძენთა ძველ ფილოსოფიებს—პლატონს, არისტოტელს და პლუტარხს და სხვა-და-სხვა უნივერსიტეტებში ასწავლიდა. როგორც პუბლიცისტი, მან დაარსა რამდენიმე ცნობილი პოლიტიკური გაზეთი. 1860 წლიდან დემუტეტი იყო პარლამენტში და მესამედ-დაათე წლებში სერო განათლების მინისტრადაც. ბოლო დროს ბონგი მეტად ცდილობდა საფრანგეთისა და იტალიის დაკავშირებისათვის და ამ საგნის განსახორციელებლად „საზოგადოებას“ კი შეადგინა.

სასარგებლო ცოდნა.

გართობავა რთვად სხვა-ფეხს და წრდი-ფეხს სპონდისათვის საუკეთესო საკვები საშუალება. სოფლის მეურნეთა საყურადღებოდ მოვიყვანთ აქ ყირაის ხალხს გამოკვლევას, რომელიც მას პარისის სამეცნიერო აკადემიის ერთ სტომამზედ წარუდგინა და რომელიც შეეხება იმას, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს კართოვილს, როგორც საქონლის—ხარებისა და ცხვრების—საკვებს საშუალებას. წარსულს წელს რამდენჯერმე სცადეს ეს საშუალება ზოგიერთა ჯაშის ხარებსა და ცხვრებზედ. სამოცდაათის დღის განმავლობაში ხარებს აღვედენენ 25 კილოგრამს (ფუთ-ნახევარს) მოხარულს კართოვილს, 3 კილოგრამს (7/1 გირვანქას) დაქრილს თივას, რომელსაც ცოტა მარისად მიუმატებდნენ ხოლმე, და 6 კილოგრამს (15 გირვანქის ოდენა) ჩვეულებრივს თივას. ცხვრები ორად გაჰყვეს; ამათგან ერთი ნაწილი მუღის საძის თივას განმავლობაში ჩვეულებრივის ჯერის გარდა თეთრთუფლი იღებდა 10 კილოგრამს (25 გირვანქას) მოხარულს კართოვილს, ხოლო მეორე ნაწილს აღვედენენ ამდენსავე კართოვილს, მხოლოდ მოუსარშველს. და აი, შემდეგ რანირად იმოქმედა ამ საქმეში: ყოველ-დღე თეთრთუფლს ხარს ემატებოდა 2 1/4 ლიგან 5 გირვანქამდე სიმძიმე; დასასრულ აღმოჩნდა, რომ ყოველს ხარს მოემდინა თეთრთუფლ ას კილოგრამს ჩვეულებრივ სიმძიმეზედ 10 ლიგან 15 კილოგრამი. ცხვრებმა-კი ასეთის ცდის შემდეგ მას კილოგრამზედ 44 იმატეს. მაშინ როდესაც ჩვეულებრივის საქმლის მიღების დროს ას კილოგრამზედ ხარები 50 კილოგრამს მატულობდნენ, მოხარულ კართოვილით გასუქებულები 60 და 62 კილოგრამს მატულობდნენ. ასეთივე განსვენება შეიძინეს კართოვილით გასუქებულ ცხვრებსაც. გარდა ამისა, ყირაის სიტყვით, მოხარულის კართოვილით გასუქებულს საქონელს შესანიშნავი კარგი და გემრიელი ხორცი თურმე აქვს.

ბ ი ბ ლ ი მ რ ა ზ ი ა.

მოგვივია ბ. ალ. ხახანაშვილის ახალი ბროშურა რუსულს ენაზედ „Грузинския рукописи Гумянского музея“ (ქართული ხელნაწერები რუმინ-ცევის მუზეუმში). რუმინ-ცევის მუზეუმში 15 მეტი ქართული ხელნაწერი ყოფილა. მე-

ტად საყურადღებოა ხუთი ეტრატზედ ხელნაწერი XII—XIII საუკუნისა და ერთი ვარიანტი ქართული მატინისა. ბროშურაში აღწერილია დაწერილობები ეს ხელნაწერები.

ღებუბა

(რუსეთის ღებუბათა სააგენტოსაგან).
15 ოქტომბერი.
პარისი. კამათი, რომელიც გამოიწვია პარლამენტში კარბის მუშათა შეთქმულობამ, დასრულდა მით, რომ პარლამენტმა 280 ხმის უმეტესობით წინააღმდეგ 188 ნდობა გამოუცხადა მთავრობას.

კოსტანბინოპოლი. სულთანმა ინგლისის ელჩს ვანცუხადა, რომ უფროდ განახორციელებს რეფორმათა პროექტს. მთავარ-ვეზირმა იგივე განაცხადა. მთავრობის ცნობით, მშვიდობიანობა სუფევს აზიის ყველა ვილაიეტებში, გარდა პარაზის ოლქისა.

ბუხარასტი. მთავარ-მინისტრმა სტურძამ საჯაროდ გამოაცხადა, რომ ახალი სამინისტრო რუმინის გარეშე პოლიტიკას არ შესცვლის.

მებინი. სკუთარაში შეტყობა მოხდა მამაინათა და ქათოკეთა შორის. რამდენიმე კაცი მოკლულია და დაქრილი.

აღენი. ამბობენ, რომ ნეფუსი მდინერი მოიკვდარო. რას-მალკონენსი მოლაპარაკება აქვს იტალიელებთან.

იომკაპა. იაპონიის გაზეთების სიტყვით, კორეის ელჩად ნაყოფი მიურა და იაპონიის სხვა მიხედვანი იაპონიაში დაბრუნებისთანავე დაუტუსაღებიათ.

16 ოქტომბერი.

მებარაზური. დიდი მთავარი მიხელი ნიკოლოზის ძე დაბრუნდა საზღვარ გარეთიდან. სტატ სეკრეტარი ლურჯოვა გადაყენებულ იქნა შინაგან საქმეთა მინისტრის თანამდებობისაგან და დიონის-მის მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარედ. დანარჩენი წოდება და თანამდებობა არ ჩამორთმევიან. ახლანაგი შინაგან საქმეთა მინისტრისა გორამიკინი დანიშნულ იქნა შინაგან სამინისტროს მმართველად.

„ნოვოსტა“ ამბობს, რომ შინაგან საქმეთა, ფინანსთა და სასუფოლო საქმეთა სამინისტროები სდუფი-ვილიანდ არჩევენ ამ ემად კანონს მეგზუშობის შესახებ.

შინაგან საქმეთა სამინისტრო შეთანხმდა ფინანსთა და სასუფოლო საქმეთა სამინისტროებთან, იმის შესახებ, რომ სამართალში იყვნენ მიტყე-მულინი მოსკოვილინი მეგზუშენი, რომელნიც ვარდა ვიროს სარგებლობას, შესანახად საქონლისა აღვიწებდნენ უმეტეს 12% ფოთი. საჭიროდ იქნა ცხადობა, რომ მომრიგებელ მოსამართლეთათვის შემუშავებულ იქნას განსაკუთრებული ინსტრუქცია ამ საგნის შესახებ.

ვლადიმროსტოკი. სეულიდან იუწყებიან, რომ მეფემ არჩია მეორედ დიდოვანი და გამოცხადდა თავი იმპერატორად. სახელმწიფოთა შორის მაღდენელმა პროეტოკი ვანცუხადეს. მეცნიერებრნიც ევროპასა და ამერიკაში მიგზავნავენ საგანგებო დესანად.

ლონდონი. ოსმალის საელი ოცხადებს, რომ „სტანდარდის“ ამბავი, ვითომ ოსმალთა რევოლუციონერები დაქერილ და მერე ზღვაში დაჩრბილ იქნენ—ტყუელი არისო. კონსტანტინოპოლიდან იუწყებიან, რომ ერცინგინში წესიერება აღდგენილია. ფორმოზიდან იუწყებიან, რომ იაპონელებმა ტაივანულ დაბიპყრეს.

განცხადებანი

მირეული კერძო სამკურნლო ექიმის ნავსარდინისა (კუკაში, კარანოვის ძველს პარდაირ) ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ-დღე, კვირა დღეებს გარდა.
დილაობით:
ბ. ა. ნავსარდინი, 11—12 საათ. იმათ, ვისაც სკირს: სნეულენანი სახირტოელი, ვენეროული და სიფილისი.
გ. მ. ჩაქაიანი, 9—10 საათ. სნეულენანი: თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.
ქმ. ქალა ბ. ა. სარაკან შერ-ბინანისა, 10—11 საათ. ანეულენანი: დედათა სქესისა და შინაგანი.
ბ. ფ. შროტასკანი, 12—1 საათ. სნეულენანი: ყურ-სა, ყელისა, ცხვირისა და გულ-მკერდისა.
ბ. ზ. კანაშკანანი, 1—1 1/2 საათ. სნეულენანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

საფლობათობით:
ბ. ფ. შროტასკანი, 5—6 საათ. შაბათს, ხუთშაბათს და შაბათს.
ბ. გ. გუჩკო, 6—7 საათ. სნეულენანი: სიფილისი, ვენეროული, შინაგანი და კანისა.
ბ. ა. ნავსარდინი, 7—7 1/2 საათ. დღისა.

გ. გ. გუჩკო. გამოიკვლევს ქიმიურად და მიკროსკოპიულად შარსს, ნახევლს, სისხლს, რქებს და სხვ. რქვა-დარჩევებს და რეცეპტისაწერის ფაილი ათი შურთ; ფასი კონსილიუმის და იპერაკობისთვის—მორაგობით. სამკურნალოს საწილიც აქვს ავადმყოფთათვის.
დაქტიორი სამკურნალო საექსპერტორა შეადგინას ნავსარდინი. (857—1468)

დამანოზი ისაქ იორდანაშვილი გულ-მუშებარედ აცნობებს ნათესაებს და ნაცნობებს, რომ 23 ამა ოქტომბერს, ქალაქ ერენის ტაძარში, გარდახდოდა იქნება წიგნა გარდაცვლებულის მისი მუღლის **ინასი**. (1—1951-1).

ქ. სიღონი სოლომონის ასული თამარკოპიანი, ქ. პლაპია ივანის ასული, ჰერვი ტახიძისა და შვილი პირველისა გულითადის მუშებარედ აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვლებას პირველი მუღლისა თვისისა, ხოლო მეორე სითისა თვისის **თამ. მიხილ თამარკოპიანისა** და სთხოვენ მოზრძანდნენ მიცვალელების პანაშვილზედ დასაწერებლად დღეს, 17 ოქტომბერს, გარდაცვალელების საკუთარს სახლში, მეორე თუმანოვის ქუჩაზედ, საღამოს 6 სათზედ.
18 ოქტომბერს მიცვალელების წაასვენებენ ქვემო-ხეითში, მამა-პაპიკოს სასაფლაოზედ დასაქრბალად.
(—1—).

ქ. სიღონი სოლომონის ასული თამარკოპიანი, ქ. პლაპია ივანის ასული, ჰერვი ტახიძისა და შვილი პირველისა გულითადის მუშებარედ აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვლებას პირველი მუღლისა თვისისა, ხოლო მეორე სითისა თვისის **თამ. მიხილ თამარკოპიანისა** და სთხოვენ მოზრძანდნენ მიცვალელების პანაშვილზედ დასაწერებლად დღეს, 17 ოქტომბერს, გარდაცვალელების საკუთარს სახლში, მეორე თუმანოვის ქუჩაზედ, საღამოს 6 სათზედ.
18 ოქტომბერს მიცვალელების წაასვენებენ ქვემო-ხეითში, მამა-პაპიკოს სასაფლაოზედ დასაქრბალად.
(—1—).

დაიბეჭდა და ისყიდება წიგნ-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების მადგონებით.

სსსსსსსსსსსს
მეფე გიორგისა
ალწერილი
ზღაპრთა ოსსსსსსსსსსს
გამოცემა ბ. ქიქინაძის.
შპსი მართი მამითი.

ახლოდ გამოვიდა გასასყიდად

ჩინიკა პულ-გულა
(ათას სურათით)
ნათარგმნი გ. იოსელიანის-მიერ გამოცემა ზაქარია გრაქავისა წიგნ-მადგონებით.
ისყიდება იმეფე წიგნის მაღაზიაში ფასი წიგნისა 50 კაპ., ვინც ავგებმლიარზედ მეტს იყიდის ნადავლად, წიგნი დათმობა 40 კაპ.
(5—5,—2)

სსსსსსსსსსსს
შეიდეთა ყრმათა ეფესულითა თარგმნილია მ. შარასის მიერ გამოცემა მ. შარასის და მს. სტამბოლისა ერთი მკურნი აქვსა:
წიგნ-კითხვის გამავრცელებელსა, ქარველია ამანავაგობისა, გორკოვის წიგნ-მადგონებით და გამოცემულთავე სტამბაში ოსურტკისა. კ. თავართილაძესთა სამრეკლავისა. ბ. გულიშვილთა ქეთისაში. წიგნთა სიფილისისა და ბეტენიშვილისა მაღაზიებში.
თელავში. ი. იმერულიშვილთა.

ახალი გამოცემანი:

საქმარეული
ქართულ და ევროპულ საქმელებისს
მეორე გამოცემა
ახლად შეკმუებული და შესწორებული. შიგ მოთავსებულია ათასამდე დარჩევა სხვა-და-სხვა საქმელის მის მოსამადებლად და სანოვან შესანახად.
ფასი მართი ნახეარი.

ქართველთა ამანავაგობის გამომცემი

ალ-მაცხად-ხანის
შეისყვება ქ. ტფილისში,
თ. ალ. შახანაშვილის ძის შ. მ. ბალიანი.
ფასი 25 კაპ.
იყიდება ამანავაგობის კოსკოში.

დამანოზი ისაქ იორდანაშვილი გულ-მუშებარედ აცნობებს ნათესაებს და ნაცნობებს, რომ 23 ამა ოქტომბერს, ქალაქ ერენის ტაძარში, გარდახდოდა იქნება წიგნა გარდაცვლებულის მისი მუღლის **ინასი**. (1—1951-1).

ქ. სიღონი სოლომონის ასული თამარკოპიანი, ქ. პლაპია ივანის ასული, ჰერვი ტახიძისა და შვილი პირველისა გულითადის მუშებარედ აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვლებას პირველი მუღლისა თვისისა, ხოლო მეორე სითისა თვისის **თამ. მიხილ თამარკოპიანისა** და სთხოვენ მოზრძანდნენ მიცვალელების პანაშვილზედ დასაწერებლად დღეს, 17 ოქტომბერს, გარდაცვალელების საკუთარს სახლში, მეორე თუმანოვის ქუჩაზედ, საღამოს 6 სათზედ.
18 ოქტომბერს მიცვალელების წაასვენებენ ქვემო-ხეითში, მამა-პაპიკოს სასაფლაოზედ დასაქრბალად.
(—1—).